

זהות יהודית-ישראלית בעולם משתנה סידור התפילה, שבת, מעגל החיים והשנה

<i>שער ראשון: יוצאים לדרכך</i>		
	תפילת הדרך	7
	מהי תפילה?	10
	משמעותה של תפילת הציבור	12
<i>שער שני: בשבך ובקומך - תפילות קבוע</i>		
	תפילת השחר	15
	קריאת שמע	17
	תפילת עמידה	21
<i>שער שלישי: עיזושים של שמה: תפילות במעגל השנה ובמעגל החיים</i>		
	ימים נוראים: הפיוט "ונתנה תוקף"	26
	אבלות: הקדיש	33
<i>שער רביעי: אגט כאלף אל סידור התפילה</i>		
	התמצאות בסידור	36
<i>שער חמישי: שבת ואול</i>		
	השבת - ארמון בזמן	39
	איך יודעים שבאה שבת?	41
	מתנת השבת	43
<i>שער שישי: השבת כיום מנוחה</i>		
	זכור ושמור	45
	עבודות וחירות - חוק עבודה ומנוחה	46
	השבת בישראל - עיצוב השבת במדינה יהודית	
	דמוקרטיה	48
<i>שער שביעי: מקבלים את השבת</i>		
50	סמלי השבת בעדות ישראל - סיפורו של חפץ	
57	טקס קבלת שבת כיתתי	
<i>שער שמיני: מעגל החיים</i>		
61	מהו טקס?	
63	ברית מילה	
66	בר מצווה	
68	נישואין	
71	חנוכת בית - המזוזה	
75	מעגל החיים - סיכום	
<i>שער תשיעי: מאזור הזמנים, מעגל השנה</i>		
78	הזמן היהודי	
81	יום הזיכרון לרצח יצחק רבין: מנהיגות	
84	חנוכה - נס מול מעשה ידיים	
87	ט"ו בשבט - חג הגעגועים לארץ ישראל	
88	פורים - ארבע מצוות החג	
91	פסח - מה הסיפור שלנו?	
94	ימי הזיכרון: המנון "התקווה"	
96	שבועות - עשרת הדיברות שלנו - מסורת וחדוש	
99	מחזור הזמנים, מעגל השנה - סיכום	

זהות יהודית – ישראלית: תרבות, שייכות ומחויבות

	<i>שער ראשון: מהי זהות?</i>	
	מבוא	101
	הגדרת זהות	102
	זהות אישית	103
	זהות קבוצתית	106
	זהות כצורך	107
	בחיפוש אחר זהות	109
	משימת סיכום	112
	 <i>שער שני: מהי ישראליות?</i>	
	מבוא	113
	ממה מורכבת ישראליות?	114
	יהודי	115
	ציוני	118
	ישראלי	120
	להיות אזרח לא יהודי במדינת ישראל	122
	תמונות של ישראליות – האדם תבנית נוף מולדתו	123
	מה מאפיין ישראלים?	125
	 <i>שער שלישי: תרבות עברית ושפה עברית</i>	
	תרבות כמעצבת זהות	128
	בין זהות לתרבות – זוויות התייחסות	132
	שפה עברית, תרבות עברית וזהות ישראלית –	
	יחסי גומלין	135
	השפה העברית	137
	התרבות העברית כיום	140
	 <i>שער רביעי: מדינת ישראל כמדינת העם היהודי</i>	
	מעגלי זהות – שייכות ומחויבות	147
	מדינת ישראל – מדינת העם היהודי	152
	העלייה: ביטוי למדינת ישראל כמדינת העם היהודי	163

שער ארבי: בחיפוש אחר המשותף

178	החברה הישראלית: יש דבר כזה?	101
180	מכור היתוך לרב-תרבותיות	102
187	האם יש צורך במכנה משותף?	103
190	בחיפוש אחר המשותף	106
194	סיכום: מרכיבים ליבה ישראלית	107

זהות יהודית-ישראלית בעולם משתנה סידור התפילה, שבת, מעגל החיים והשנה

שער ראשון: יוצאים לדרך

מהי תפילה? למה להתפלל? איך מתפללים? איך זה קשור אלינו?

בשער זה נפגוש שאלות ראשוניות על התפילה הנובעות מתוקף עיסוקנו באחד הספרים המרכזיים של העם היהודי - הסידור. נצא לדרך למפגש לימודי וחויייתי עם הסידור, בתקווה לדרך טובה, מלמדת ופוגשת את חיינו אנו.

תפילת הדרך

- מה נהוג לומר במשפחתכם לפני יציאה לדרך? ←
- האם נהוג לומר את תפילת הדרך? בררו עם בני המשפחה האם יש הזדמנויות מיוחדות שבהן היא נאמרת. ←
- חפשו והביאו חפצים שעליהם רשומה תפילת הדרך, כגון מחזיק מפתחות, כרטיס שנמצא באוטו, תליון, סידור תפילה ועוד. ←

- היזכרו במקרה שבו יצאתם לדרך חדשה (דרך יכולה להיות גם חֶבְרָה חדשה, מקום חדש, שנה חדשה ועוד). תארו אילו מחשבות העסיקו אתכם לפני יציאתכם. למשל: היכרות עם הדרך, סכנות בדרך, המחשבה על הנשאים בבית, התמודדות עם קשיים בדרך, להגיע בזמן, את מי או מה אפגוש בדרך, מי או מה מחכה לי בסוף הדרך. ←
- השלימו במחברת: "כשאני יוצא/ת לדרך..." ←

תפילת הדרך

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו,
 שתוליכנו לשלום
 ותציעידנו לשלום
 ותדריכנו לשלום,
 ותגיענו למחוז חפצנו לחיים ולשמחה ולשלום, ותצילנו מכף כל אויב ואורב,
 ומכל מיני פגעניות המתרגשות לבוא לעולם
 ותשלח ברכה במעשה ידינו
 ותתננו לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל ראינו,
 ותשמע קול תחנונינו,
 כי אל שומע תפלה ותחנון אתה.
 ברוך אתה יהוה, שומע תפלה.

מאי תפלת הדרך?

יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתוליכני לשלום ותציעידני לשלום ותסמכני לשלום ותצילני מכף כל אויב ואורב בדרך ותשלח ברכה במעשי ידי ותתנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי ברוך אתה ה' שומע תפלה אמר אב"י: לעולם לישתף איניש נפשיה בהדי צבורא [= לעולם ישתף האדם את עצמו עם הציבור], היכי נימא [= איך נאמר]? יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתוליכנו לשלום וכו'.

תלמוד בבלי, מסכת ברכות, דף כ"ט/ב - ל/א

לישתף נפשיה - אל יתפלל תפלה קצרה בלשון יחיד אלא בלשון רבים, שמתוך כך תפלתו נשמעת.

רש"י, ברכות, דף ל/א

פירושי מילים:

- ◀ **מחוז חפצנו** - היעד או המקום שאליו אנחנו רוצים להגיע
- ◀ **פורעניות מתרגשות** - צרות, שיבושים פתאומיים

בגרותא

לפניכם שיר העוסק ביציאה לדרך. קראו אותו יחד ודונו ביניכם: ←

- ◀ מה דומה ומה שונה בין השיר לבין התפילה?
- ◀ עם איזו התכוונות יוצאים לדרך בשיר? בתפילה?
- ◀ מה היחס לדרך בכל אחד מהטקסטים?
- ◀ לאיזה טקסט אתם מתחברים יותר?
- ◀ איזה טקסט מבטא את זהותכם כיהודים וכישראלים?

יוצא לאור

אהוד בנאי

השיר הזה מתחיל כאן
 כחול על הדף הלבן
 לא גמור, לא תמיד מכוון
 השיר הזה מתחיל כאן

חוצה את העיר
 עולה על ההר
 ממשיך על הים
 ממשיך גם מחר
 חותך באוויר, בין הבתים
 יוצא אל האור, אל חיים חדשים

השביל הזה מתחיל כאן
 בין סניף בנק למעין
 לא סלול, לא תמיד מסומן
 השביל הזה מתחיל כאן

חוצה את העיר
 עולה על ההר
 ממשיך על הים
 ממשיך גם מחר
 חותך באוויר, בין הבתים
 יוצא אל האור, אל חיים חדשים

לך עליו, עלה עליו עכשיו
 מלאכי ציפורים מעליך
 מלווים את צעדיך
 מרחוק נדלק אור
 אל תסטה כדי שתוכל לחזור

שבע אחישי: שבת ואול

היום השביעי בשבוע

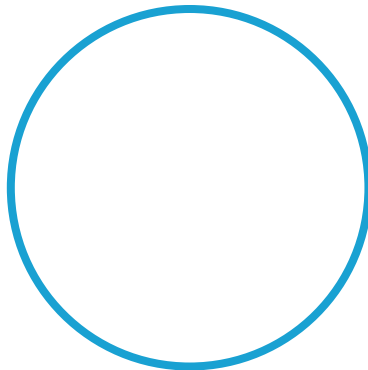
השבת היא היום השביעי בשבוע, יום המנוחה, שניתן לעם ישראל מששת ימי בראשית. יום זה הפך לנכס יסוד של תרבות ישראל והשפיע על רוב אומות העולם לקבל לעצמן יום מנוחה אחד בשבוע. יום השבת מקובל עד היום על כל הזרמים בעם ישראל בארץ ובתפוצות, והתקבל כחוק להיות היום השבועי לשביתה ממלאכה במדינת ישראל מאז הקמתה. במהלך הדורות התווספו לשבת משמעויות וטעמים רבים ומגוונים. את חלקם נכיר כאן.

השבת – ארמון בזמן

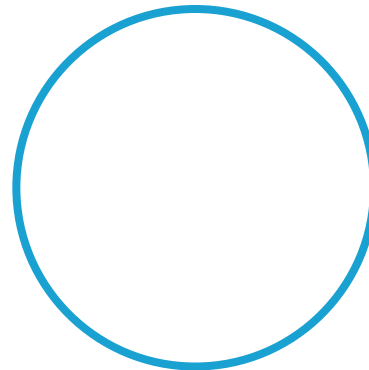
משך השבת
על פי ההלכה, משך השבת הוא כ-25 שעות. מכ-20 דקות לפני שקיעת החמה בערב שבת עד לצאת שלושה כוכבים בשמיים במוצאי השבת.

- ✦ ציירו במחברת שתי עוגות זמן. האחת - עוגת יום חול והשנייה - עוגת השבת.
- ✦ חלקו את "עוגת יום חול" לפרוסות זמן שיבטאו את הפעולות השונות שבהן אתם עוסקים במהלך השבוע (לימודים, שינה, קריאה, מחשב, טלוויזיה, חברים וכדומה).
- ✦ חלקו את "עוגת השבת" לפרוסות זמן שיבטאו את מעשיכם במהלך השבת.

עוגת השבת:

עוגת יום חול:

- ✦ מה אתם לומדים כאשר אתם בוחנים את עוגות הזמן שלכם?
- ✦ אילו הבדלים קיימים בין ימות השבוע לשבת ב"עוגות" שלכם?
- ✦ איזה שם או כותרת יכולים לבטא את אופייה של "עוגת השבת" שלכם?

אברהם יהושע השל קרא לשבת "ארמון בזמן":

אברהם יהושע השל (1907-1972)

פילוסוף והוגה דעות יהודי אמריקאי. נולד בוורשה למשפחה חסידית. בנעוריו קיבל חינוך מסורתי, למד דיינות והוסמך כפוסק הלכה. החל את דרכו הפילוסופית בגרמניה, והגיע לארצות הברית לפני מלחמת העולם השנייה. כיהן כפרופסור לאתיקה יהודית ולקבלה בסמינר התיאולוגי היהודי (Jewish Theological Seminary) בניו יורק, שם כתב ולימד עד יום מותו. הגותו הייחודית שאבה מן החסידות, הפילוסופיה המערבית וההגות היהודית לדורותיה.

"משמעותה של השבת היא - לחוג את הזמן ולא את המקום. ששת ימים אנו חיים תחת יד הרודנות של הדברים אשר במקום; ביום השבת אנו משתדלים לקשר עצמנו לקדושה שבזמן...

היום השביעי הוא בחינת ארמון מלכים בתוך הזמן. כל הבא לתוכו - מלך. לא יום מסוים הוא בלוח, אלא ברוח..."

אברהם יהושע השל, השבת - משמעותה לאדם בימינו

❖ מהי לדעתכם "הרודנות של הדברים אשר במקום"?

❖ לעומת זאת, מהי "הקדושה שבזמן"?

התבוננו שוב ב"עוגות הזמן" שלכם.

❖ באילו תחומים בחייכם אתם חשים שמחויבויות היומיום לוחצות עליכם?

❖ האם "עוגת הזמן" של השבת שלכם מבטאת את תפיסתו של השל?

ט"ו בשבט – חג הגעגועים לארץ ישראל

יוצאים למטא

← חפשו והביאו לכיתה מטבעות ישראלים ישנים, שהיו בשימוש בעבר. כתבו במחברת אילו ציורים מופיעים על המטבעות. אם אלה צמחים, נסו לזהות אותם.

קיונות טובות

← חפשו באתר בנק ישראל www.bankisrael.gov.il/catal/catalogh.htm תמונות של מטבעות, השוו למטבעות שהבאתם לכיתה וענו על השאלות.
◀ מה מסמלים לדעתכם הצמחים על המטבעות?
◀ למה בחרו דוקא בהם?

באגרותא

← קראו יחד את הקטע:

...ומעשה באדם מישראל, שהביא פעם אחת למקומו תמר, ויהי לפלא, והיו כל בני העיר למקטנם ועד גדולם רצים לראותו. נטלו את החומש והראו בו באצבע, שהתמר, תמר זה, כתוב בתורה! וכי דבר קטן הוא? - זה התמר הרי הוא מארץ ישראל!... הביטו לו - וארץ ישראל נצנצה במחזה לנגד פניהם: הנה עוברים את הירדן! הנה מערת המכפלה! הנה קבר רחל אמנו! הנה כותל מערבי!

מנדלי מוכר ספרים, מתוך: מסעות בנימין השלישי

◀ על פי מה שקראתם, מה ראו אנשי העיר בתמר?

מנדלי מוכר ספרים

הוא שלום יעקב אברמוביץ, שהיה סופר, מחשובי כותבי ספרות העברית והיידיש. הוא נולד בשנת 1835, ובבגרותו שאף להפיץ חינוך והשכלה בקרב המוני העם בעיירות. לשם כך טרח גם לתרגם יצירות ליידיש, לצד כתיבת מידע שימושי להשכלה כללית. נפטר בגיל 72 באודסה, ושם גם נקבר.

זהות יהודית-ישראלית: תרבות, שייכות ומחויבות

שאר ראשון: מהו זהות?

1. מבוא

"מי אתה?" שאל הילד בשקט.
"אנדר וויגין, המפקד", אמר
אנדר. "הועברתי מקבוצת
השיגור לצבא סלמנדרה".

אורסון סקוט קארד, המשחק של אנדר

"אני מיכל, עברנו הנה החודש,
וראיתי אותך כבר פעמיים. אתה
גר בסביבה?" התענינה. "כן"
ענה במבוכה, "שמי יצחק".

דבורה עומה, נשבעתי אמונים,
סיפורו של יצחק רבין

"קוראים לי ישמעאל".

הרמן מלוויל, מובי דיק

"שמי רון. אני מירושלים".
[...]"אני ג'ודי פרידלנדר. אני
מניוטון מסצוסטס".
לחיצת ידה הפתיעה אותי
בעוצמתה.

יצחק נוי, רון וג'ודי

כשאתם פוגשים אדם חדש, איך אתם בוחרים להציג את עצמכם? לרוב תנקבו בשמכם, ותוסיפו עוד פרטים כמו איפה אתם גרים ובאיזה בית ספר אתם לומדים. אולי תבחרו לומר איזו מוזיקה אתם אוהבים, באיזו תנועת נוער אתם, מי האחים שלכם, במה עובדים ההורים שלכם, מה החוג האהוב עליכם ועוד. כל הפרטים הללו הם מרכיבים בזהות שלכם.

מהי זהות? מקור המילה זהות בשורש זה"ה = זהה, אותו הדבר. הזהות מורכבת, אם כן, מדברים שבהם כל אחד מיוחד, אבל בעיקר מדברים שבהם כל אחד דומה ואפילו זהה לאנשים אחרים ומרכיבי הזהות הופכים כל אדם לחלק מקבוצה גדולה יותר.

שער זה יעסוק במושג הזהות ובדרכים שונות להגדיר את המושג ואת הזהות של כל אחד מאיתנו.

- ◀ כתבו כיצד הייתם בוחרים להציג את עצמכם בכמה משפטים (בחרו שתי אפשרויות):
- למישהו בגילכם ממדינה אחרת.
- למנהל בית ספר חדש שאליו התקבלתם.
- למישהו אחר...
- בדף הפייסבוק שלכם (אם יש לכם)?

◀ מה דומה ומה שונה בין הדרכים השונות שבהן הצגתם את עצמכם?

4. מה מאפיין ישראלים?

דוש (קריאל ארדוש)
 1921-2000, קריקטוריסט
 מפורסם בישראל. יליד
 הונגריה. פרסם שנים רבות
 קריקטורה יומית בעיתון
 מעריב.

שרוליק - כך צייר המאייר דוש את דמותו של
 הישראלי בעשורים הראשונים שלאחר קום המדינה.

ציירו במחברת קריקטורה דומה לישראלי של היום. ←
 מה הופך את הדמות שציירתם לישראלית? ←

איך נזהים ישראלים?

נער גבוה וגמלוני עם שיער ערמוני נחלץ פתאום לעזרתו. הוא הכניס כרטיס שהיה בידו לחרוץ והדלת נפתחה. לאחר
 מכן פנה אלי בחיוך רחב ואמר: "את לא לדאוג, הוא לא מבין את לא מכאן. עכשיו הכל o.k."
 איך הוא ידע לפנות אלי בעברית? שאלתי את עצמי בתדהמה, כשאני אסירת תודה על שחילץ אותי מעמידה גולמנית
 בפתח המרפאה וממבטיו הזועמים של פקיד הקבלה.
 "איך ידעת שאני מישראל?" שאלתי,
 "אני יש לי עברית קצת מצחיק, לא? גם אנגלית שלך קצת מצחיק, את לא נעלב..." ענה לי כשחיוכו גדל עוד יותר.
 חייכתי במבוכה. ראיתי את פקיד הקבלה מציץ בנו מזווית עינו.

- ✘ איך זיהה הנער את הנערה כישראלית?
- ✘ איך עוד אפשר לזהות ישראלים בעולם?
- ✘ האם עליכם אפשר לראות שאתם ישראלים?
- ✘ הרבה פעמים אנחנו מגדירים את זהותנו על פי מה שאחרים רואים בנו. מה דעתכם על אופן זה של הגדרה? האם יש הבדל בין איך שאחרים תופסים אותנו ובין איך שאנו תופסים את עצמנו?

3. שפה עברית, תרבות עברית וזהות ישראלית – יחסי גומלין

אם התרבות משפיעה על הזהות האישית חשוב שנכיר את התרבות שלנו ואת השפה שלנו כחלק מהתרבות שלנו ונשאל כיצד היא משפיעה על הזהות שלנו.

חיים נחמן ביאליק, חבלי לשון

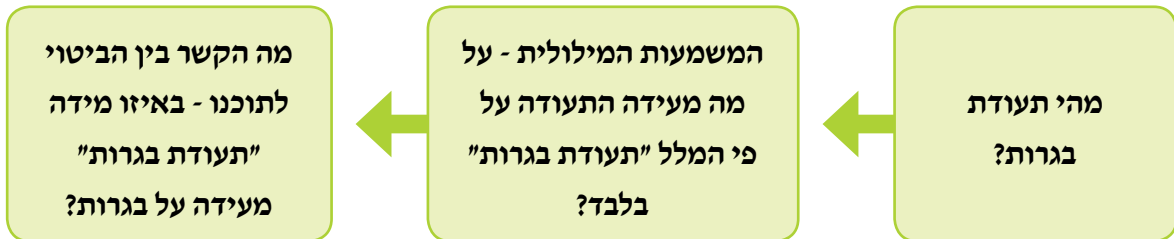
"...ואפילו אם המלים אינן אלא "כלים" למה שבתוכן, למושגים - הרי ה"תוך" * עצמו מקבל לעולם צורתו וגונו של ה"כלי", כמים בכלי זכוכית".

*התוכן

חיים נחמן ביאליק
משורר עברי. נחשב למשורר הלאומי.
נולד בעיירה יהודית ברוסיה שנת
1873. עלה לארץ בשנת 1923 ונפטר
כעבור עשור.

- ביאליק כתב משל על מים בכלי זכוכית. מהו הכלי? מהם המים?
- מדוע הוא בחר דווקא בכלי זכוכית? מה המשמעות של עובדה זו?

חשבו:

- במונחיו של ביאליק - מהו כלי הזכוכית ומהו התוכן?
- באיזו מידה תואמים הכלי והתוכן זה לזה?
- עד כמה ה"כלי" "שקוף"?

שער רביעון: מדינת ישראל כמדינת העם היהודי

1. מעגלי זהות – שייכות ומחויבות

השפה והתרבות הן ביטוי לאחד ממרכיבי הזהות שמייחדים את הישראליות - היותה של מדינת ישראל מדינה יהודית. כפי שראינו בשער השני, היהדות היא אחד הבסיסים לישראליות. מה משמעות היותה של ישראל מדינה יהודית? אילו קשיים מעוררת הגדרה זו? כיצד היא באה לידי ביטוי? שער זה מבקש לדון בשאלות אלה.

← לפניכם קבוצה של תופעות. עיינו בהן.

← ציירו, על פי הדוגמה המופיעה בהמשך, טבלה במחברתכם ומלאו אותה:

◀ איזו תחושה מעוררת בכם כל אחת מן התופעות? (ניתן לבחור ביותר מתגובה אחת לכל מקרה):

אדיש/כועס/פגוע/כואב/אכפתי/משועשע/מאוכזב/מבולבל.

באפשרותכם לכתוב תחושות נוספות.

◀ האם הייתם מוכנים לעשות מעשה כלשהו כדי לפתור את הבעיה המוצגת?

דוגמה לטבלה:

התופעה	תחושות	האם הייתם עושים מעשה לטפל בבעיה? מה הייתם עושים?	מי אמור לטפל בבעיה?
יצאת לרחוב הראשי של העיר שבה אתה חי וראית שהרחוב מלוכלך מאוד.			

התופעות לשיבוץ בטבלה:

- יצאת לרחוב הראשי של העיר שבה אתה חי וראית שהרחוב מלוכלך מאוד.
- אחותך הקטנה הייתה באשקלון כשנפלה שם פצצת מרגמה ומאז אינה נרדמת בלילות ומרטיבה במיטה.
- בדרך למכולת השכונתית נתקלת בהומלס (חסר בית) כבן שבעים שרוע בפתח המכולת.
- קראת בעיתון ששבט מצפון-מזרח הודו טוען שיש לו שורשים יהודיים, חי בתנאי תברואה גרועים ביותר ואחוז התמותה של הילדים שם גבוה.
- שמעת שאירע פיגוע המוני בקהילה יהודית בצרפת.

על תמי: בטיפוס אתר התמי

1. החברה הישראלית: יש דבר כזה?

שפה, תרבות, יהדות, עלייה, כל אלה הם חלק מהישראליות, חלק מהזהות הישראלית. אבל מה הופך את כולנו לחלק מקבוצה אחת - הישראלים? מה משותף לכולנו? למה זה חשוב כל כך? בשאלות אלה יעסוק הפרק המסכם את התכנית.

← חזרו לשער הראשון, לחלק העוסק ב"זהות קבוצתית", ורשמו אילו ממרכיבי הזהות הקבוצתית שלכם משותפים לכלל הישראלים?

עד כמה חשוב בעיניכם שרשימת מרכיבי הזהות המשותפת לכלל הישראלים תהיה גדולה?

← מתוך מרכיבי הזהות המשותפים שבחרתם לישראלים, סמנו בצבע אחד את המרכיבים המייחדים את הישראלים ובצבע אחר את אלו המשותפים לכלל בני האדם.

מה ניתן להבין מכך?

"...למסדרון המבהיק של המרפאה חפזו נעליים, כיפה ומכנסיים שחורים, שמבעדם ביצבצה חולצה לבנה... בגלל השלווה המנמנמת מול חדרו של [...] רופא המשפחה, מצאתי עניין רב בבחור החרדי שנקלע למקום [...] הוא היה בן 22. משפחתי, שבה תשע נפשות, מתגוררת באשדוד. הישיבה שלו נמצאת בלבה ההומה של השכונה. 'איפה אתה מבלה?' שאלתי. 'אני לומד', השיב. התעקשתי, 'וחוץ מהלימודים?' 'לומדים עד שהולכים לישון, לפעמים עד חצות...' הישיבה היא ביתו, משפחתו וחוג ידידיו [...] 'למה אתה שואף?', 'לגור בירושלים ולהיות גדול בתורה'...

בגילו הוא היה קרוב לגיל נכדי. חשבתי בלבי איזו תהום מפרידה בינו לבינים [...] לבד מהשפה העברית והאזרחות באותה מדינה, אין הרבה משותף ביניהם. אילו הייתי מפגיש אותם, אולי

סמי חיפאן

סופר ישראלי יליד בגדד, עיצוב דמויותיו יונק מניסיון חייו. זכה בפרסים רבים. מיכאל הוא נשיא האגודה לזכויות האזרח בישראל משנת 2001.

הנימוס שלהם והחיוך הקורן של הבחור החרדי היו יוצרים איזה רגע של נועם, כפי שקורה בין נוסעים זרים שנקלעים באקראי למקום מסוים, נמל תעופה, למשל...".

סמי מיכאל, הכור מת, ונולדו איים

- ✘ אילו גורמים מבדילים בין נכדיו של המספר ובין הצעיר החרדי? אילו משותפים להם?
- ✘ באיזו מידה אתם מסכימים עם קביעותיו של המספר על המרחק בין נכדיו לבין הצעיר החרדי?

- ◀ עד כמה מפריע לכם המרחק בין נער חילוני ובין צעיר חרדי? מדוע?
- ◀◀ חזרו לעמודים 8-9 בשער השלישי, לקטע מתוך "נהג חדש". מה היחס בין תשובותיכם בחלק זה ובין עמדתו של סמי מיכאל?